

VILNIAUS UNIVERSITETO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Mokslo sritis/ys, kryptis/ys (kodai)	Medicinos ir sveikatos mokslai (M 000): Visuomenės sveikata (M 004)			
Fakultetas, Institutas, Katedra /Klinika	Medicinos fakultetas Sveikatos mokslų institutas Visuomenės sveikatos katedra			
Dalyko pavadinimas (ECTS kreditai, val.)	Mityba ir visuomenės sveikata 5 kreditai (135 val.)			
Dalyko studijų būdas	Paskaitos	Seminarai	Konsultacijos	Individualus darbas
ECTS kreditai	-	0,5	0,5	4
Dalyko vertinimo būdas (vertinama 10 balų sistemoje)	Pranešimo pristatymas ir vertinimas. Pranešimas pristatomas tiksline tema, kuri derinama su koordinuojančiu dėstytoju (doktorantas turi išanalizuoti, apžvelgti ir pristatyti naujausias mokslines publikacijas, susijusias su tiksline tema). Vertinami šie aspektai: -pranešimo struktūra, apimtis, vizualiai pateikiamos medžiagos kokybė (2 balai); -aiškus žinių pristatymas, argumentacija, probleminių klausimų iškėlimas (2 balai); -problemos aktualumo visuomenės sveikatos mokslo krypties kontekste pagrindimas (2 balai); -išvadų pristatymas ir analizė (2 balai); -diskusija, klausimų valdymas (2 balai). Minimalus įskaitomas balas – 5.			
DALYKO KURSO TIKSLAS				
Pagilinti ir praplėsti žinias, susijusias su mitybos, maisto saugos ir visuomenės sveikatos problemomis, netinkamos mitybos kelianti rizika sveikatai, sveikos ir tvarios mitybos rekomendacijomis bei netinkamos mitybos rizikos sveikatai mažinimu. Išstudijuoti mitybos politiką reglamentuojančius teisės aktus bei strateginius dokumentus, susipažinti su šalies gyventojų mitybos būkle ir jos kitimo tendencijomis.				
PAGRINDINĖS DALYKO TEMOS				
Įvairaus amžiaus žmonių mitybos būklė Lietuvoje ir Pasaulyje, mitybos problemos: kūdikių, vaikų ir suaugusiųjų. Mitybos netolygumai. Mitybos sąlygotų ligų paplitimas Lietuvoje ir kitose šalyse. Mitybos įtaka visuomenės sveikatai ir sergamumui. Mitybos sąlygoto sergamumo dinamika Lietuvoje ir Pasaulyje. Visuomenės sveikatos specialisto vaidmuo vykdant įvairių gyventojų grupių sveikos mitybos mokymą. Mitybos galimos rizikos visuomenės sveikatai vertinimas. Mitybos rizikos veiksniai ir jų šalinimas. Gyventojų mitybos tyrimo metodai, jų parinkimo kriterijai, privalumai ir trūkumai. Mitybos adekvatumo vertinimas. Mitybos atitikimo rekomenduojamoms maistinių medžiagų ir energijos poreikio normoms vertinimas. Mitybos ir maisto saugos teisinis reguliavimas Europos Sąjungoje ir Lietuvoje. Horizontaliųjų ir vertikalųjų mitybos srities teisės aktų samprata. Lietuvos Respublikos Maisto įstatymas ir su juo susiję dokumentai. Mitybos klausimai				

Lietuvos Respublikos Seimo priimtose Sveikatos stiprinimo ir tausojimo gairėse. Tarpsektorinis bendradarbiavimas mitybos ir maisto saugos srityje, jo plėtojimo sritys. Mitybos ir maisto saugos klausimus sprendžiančių institucijų funkcijos, tikslai, uždaviniai, bendradarbiavimas.

Įvairios maisto produktų grupės, jų reikšmė žmogaus organizmui, netinkamos mitybos rizika sveikatai. Mitybos adekvatumo samprata. Mitybos įtaka kūno svoriui. Lietuvos gyventojų kūno masės indekso pokyčiai, tendencijos.

Maisto saugos užtikrinimas maisto gamybos, prekybos ir viešojo maitinimo įstaigose. Rizikos veiksnių analizės ir svarbių valdymo taškų sistemos mitybos ir maisto objektuose esmė, taikymas bei svarba visuomenės sveikatai. Geros higienos praktikos reikalavimų taikymas maisto objektuose.

Apsinuodijimai maistu, jų profilaktika. Mikrobinės ir nemikrobinės kilmės apsinuodijimai maistu. Natūraliai maiste esančios toksinės medžiagos, jų galima keliami rizika sveikatai.

Ekologiškas maistas, jo reglamentavimas, reikšmė sveikatai. Ekologiško maisto vartojimo ypatumai Lietuvoje ir kitose šalyse. Reikalavimai ekologiškam maistui.

Funkcinis maistas ir jo komponentai. Funkcinio maisto galimo poveikio visuomenės sveikatai stebėseną, jos svarba visuomenės sveikatos požiūriu.

Maisto papildai, jų reglamentavimas.

Specialios paskirties maisto produktai, juos reglamentuojantys dokumentai. Šių produktų reikšmė visuomenės sveikatai.

Sportininkų mitybos produktai. Skirtingų sporto šakų sportininkų mitybos ypatumai, mitybos rekomendacijos.

Nauji maisto produktai, genetiškai pakeistas maistas.

Maisto produktų ženklavimas, jį reglamentuojantys teisės aktai. Sveikatinimo teiginiai ir jų ženklavimo reikalavimai.

Maisto priedai, jų reglamentavimas, ženklavimas. Maisto priedų panaudojimo saugos užtikrinimas.

Geriamasis vanduo kaip plačiausiai vartojamas maisto produktas ir visuomenės sveikata.

Mityba, fizinis aktyvumas ir visuomenės sveikata.

Kūdikių mitybos rekomendacijos. Žindymo reikšmė. Žindymo skatinimas. Žindymo būklė Lietuvoje ir kitose šalyse.

Nėščiąjų ir žindyvių mityba, ypatumai, rekomendacijos, būklė Lietuvoje.

Vaikų mitybos rekomendacijos.

Mitybos organizavimo vaikų ugdymo įstaigose tvarka, jos reglamentavimas.

Naujausia šalies ir užsienio šalių mokslinė literatūra mitybos ir visuomenės sveikatos klausimais.

SVARBIAUSIA REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. Janice L Raymond, Kelly Morrow. Krause and Mahan's Food & the Nutrition Care Process, 15e 15th Edition. Publisher: Elsevier UK, 2020.
2. Gregoire, Mary. Foodservice Organizations: A Managerial and Systems Approach. Publisher: Pearson, 2016.
3. Holli, Betsy B.; Beto, Judith A. Nutrition Counseling and Education Skills: A Guide for Professionals: A Guide for Professionals. Publisher: Jones & Bartlett Learning, 2017.
4. Nelms, Marcia. Medical Nutrition Therapy: A Case-Study Approach. Published by Cengage Learning, 2016.
5. Gropper, Sareen S.; Smith, Jack L. Carr, Timothy P. Advanced Nutrition and Human Metabolism. Publisher: Cengage Learning, 2017.
6. Summerfield, Liane M. Nutrition, Exercise, and Behavior: An Integrated Approach to Weight Management. Publisher: Cengage Learning, 2015.
7. Nelms, Marcia; Sucher, Kathryn P. Nutrition Therapy and Pathophysiology Book Only

Publisher: Cengage Learning, 2019.

8. Theodore Tulchinsky, Elena Varavikova, Joel Matan Cohen. The New Public Health, 4th Edition. 2022
9. Rekomenduojamos maistinių medžiagų ir energijos poreikio normos, 2016. Internetinė nuoroda: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4bd890f0428011e6a8ae9e1795984391>
10. Sveikatos tausojimo ir stiprinimo politikos gairės, 2019. Internetinė nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f0d5f572a6eb11e9aab6d8dd69c6da66>

KONSULTUOJANTYS DĖSTYTOJAI

1. Dalyką koordinuojantis dėstytojas: Rimantas Stukas (prof. dr. HP).
2. Roma Bartkevičiūtė (assist. dr.).
3. Albertas Barzda (assist. dr.).
4. Raimondas Buckus (doc. dr.).

PATVIRTINTA:

Vilniaus universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų Doktorantūros mokyklos Tarybos posėdyje: 2022 m. rugsėjo 29 d.

Tarybos pirmininkė: prof. Janina Tutkuvienė